

6. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник / А.М.Богуш, Н.І.Луцан. – К.: Видавничий Дім "Слово", 2008. – 256 с.
7. Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка / В.И.Даль. – М.: Рус.яз., 1991. – Т.4. – 638 с.
8. Крутій К.Л. Ключові компетенції дітей дошкільного віку як результат якісної освіти / К.Л.Крутій // Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації: збірник наукових праць. Матеріали V Міжнародних педагогічних читань. – Херсон, 2009. – С.16-18.
9. Леушина А.М. Развитие связной речи у дошкольников. Психология речи / А.М.Леушина. – Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1941. – С.22-71.
10. Пентилюк М.І. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / М.І.Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2005. – 402с.
11. Русова С.Ф. Нова школа соціального виховання / С.Ф.Русова. – Катеринослав - Лейпциг: Укр. вид-во, 1924. – 151 с.
12. Степанов О. М., Фіцула М.М. Основи психології і педагогіки : Посіб. / О. М. Степанов, М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 520 с.

Полевикова О.Б.

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ДИАЛОГИЧЕСКОЙ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ

В статье осуществлен анализ компетентностного, коммуникативно-деятельностного, функционального, культурологического, личностно ориентированного подходов к развитию диалогической речи дошкольников; обоснована уместность введения словоцентричного подхода к речевому развитию детей, что, по мнению автора, позволит обеспечить целостность в реализации поставленных задач.

Ключевые слова: речевое развитие дошкольника, диалогическая речь, основные подходы.

Polevikova O.B.

ANALYSIS OF APPROACHES TO DIALOGUE SPEECH PRESCHOOLERS

The analysis of the competence, communicative and active, functional, cultural, individual approach to the development of dialogue speech preschoolers was made in the article; the relevance introduction of wordcenter approach to language development of children was proved, that to the author's opinion, would helped to ensure the integrity of implementation of tasks.

Key words: speech development of preschooler, dialogic speech, basic approaches.

УДК 37.013.74

Співаковська Є.О., Фоменко Р.С.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ

В статті розглянуто аналіз базових принципів побудови освітнього процесу в Польщі. Досліджуються особливості дошкільної, початкової, середньої та вищої систем освіти. Особлива увага приділяється аналізу співпраці Херсонського державного університету та Поморської академії в м. Слупськ.

Ключові слова: система освіти, якість освіти, навчальна програма, вищі навчальні заклади Польщі.

Головним засобом розвитку системи освіти та прогресу є реформи та інноваційні вдосконалення. Останні роки минулого сторіччя характеризуються спробою Польщі удосконалити свою систему освіти. Всебічна та глибока реформа освіти в Польщі, яка розпочалася в 90-х роках ХХ століття, охопила структуру системи освіти, її зміст, управління та фінансування, а також систему контролю та оцінювання компетенції, умінь і знань учнів.

Реформування освіти в Польщі спричинило утворення нової концепції змісту освіти, яка потребує переглянути обсяг пропонованого учням процесу навчання та роль окремих предметів у навчанні.

Розвиток освітніх реформ в Польщі досліджували наступні вітчизняні та зарубіжні науковці: А.Василюк, Л.Гриневич, О.Ляшенко, В.Пасічник, К.Савина, М.Бабиаж, Ф.Шльосек, Е.Лодзинська. Вже більше десяти років Польща є країною-членом Європейського Союзу, тому соціально-економічні зміни призвели до реформування польської освіти, що було неминучим на думку польських педагогів [5]. Інтеграційні процеси, які протікають в країнах ЄС, вимагають мати свідоцтва про закінчення школи одного з типів та рівнів, окрім того – атестат зрілості відповідно до освітніх стандартів країн ЄС.

Метою статті є компаративний аналіз системи освіти Польщі і України. Особлива увага звернена на базові принципи освіти Польщі, що є принциповим і важливим для сьогодення.

Польська школа після впровадження реформ докорінно відрізнялась від тої, якою була раніше. Активно виражались такі тенденції змін :

- збільшення нерівномірності рівня освіти;
- демонополізація та децентралізація управління школою;
- введення нових програм [1].

Збільшення нерівномірності в освіті викликана соціальними та регіональними диференціаціями, для ліквідації яких держава не вживала ніяких заходів. Демонополізація та децентралізація управління школою дає змогу громадським організаціям та приватним особам створювати навчальні заклади та керувати ними. Основним нововведенням є варіативність реалізації шкільних програм [1].

В основу реформування освіти покладено поглиблення інтегративності навчання та виховання, що в результаті виведе польську едукацію на рівень європейського стандарту середньої освіти. Суттю програмної реформи є відмова від традиційних навчальних предметів і заміна їх блоками знань (наприклад, рання шкільна едукація, громадянська едукація, інформативна едукація, філософська едукація, історична едукація, математична едукація і т.д.). Авторство програм навчання належить не Міністерству освіти, а самому вчителю. Саме вчитель ухвалює остаточне рішення щодо того, за якою програмою та за якими підручниками навчати учнів. Він отримує лише програмні основи для свого блоку знань, які слугують йому для розробки конкретної шкільної програми навчання. Після введення програмної реформи вчитель зобов'язаний сам підготувати програму, яка враховуватиме навчальні потреби школяра, умови реалізації навчально-виховного процесу, вимоги до вмінь і компетенцій учня, сформульовані у міністерських програмних основах.

На сьогоднішній день у Польщі використовується триступенева модель освіти "6+3+3". Тобто польська шкільна система освіти складається з шестирічної основної (початкової) школи, трирічної гімназії та трирічного профільного ліцею. Директори шкіл та педагоги мають більше автономії у виборі змісту навчання. Вчителі можуть вибирати або створювати власні варіанти програм. Така перебудова польських шкіл є наслідком децентралізації управлінських функцій, підвищення самоуправління та відповідальності шкіл за якість загальноосвітньої підготовки, що дозволяє ефективніше використовувати педагогічні кадри [1, 4].

Нові шкільні програми більше акцентують увагу на тому, щоб учні логічно пов'язували навчальний матеріал, а отримані знання могли реалізувати у повсякденному житті. Початкова школа складається із двох етапів навчання, навчання триває 6 років і охоплює дітей віком 7-12 років. Програма передбачає, що дитина оволодіє певними вміннями, а не тільки знаннями. Зміст навчання згруповано у так звані едукаційні блоки. Перший етап навчання охоплює 1-3 класи. Навчання має інтегрований характер, метою якого є поступовий перехід від родинного і дошкільного виховання до системи шкільної освіти. Поділу на навчальні предмети не відбувається [3]. На другому етапі початкового навчання

(4-6) класи відбувається поділ на предмети за тематичними блоками (гуманітарний та природничо-математичний). Після закінчення 6 класу проводиться перевірка компетенції учнів, яка не вказуватиме на закінчення школи, але даватиме інформацію про досягнення учня і про його недоліки, яких він повинен позбутися. Ця перевірка здійснюється у початковій школі, яку відвідувала дитина. Навчання у гімназії (обов'язкова школа) триває три роки і охоплює школярів віком 13-16 років. Головним завданням гімназії є визначення здібностей учня, а подальший шлях освіти він обирає сам. В результаті реформування польської освіти у школах запроваджено дві системи – внутрішнє та зовнішнє оцінювання загальноосвітньої підготовки школярів. Внутрішнє оцінювання проводиться навчальним закладом. Його завдання – визначити рівень умінь та знань, ступінь їх відповідності вимогам державного освітнього стандарту, мотивувати учнів до початкової праці, інформувати школу та батьків про ефективність її роботи, особистий розвиток учня. Метою зовнішнього оцінювання – підводити підсумки навчання; підвищити якість освіти; забезпечити ідентичність шкіл, свідоцтв та дипломів; накопичити інформацію про реалізацію програм навчально-виховної діяльності школи. Крім того, зовнішнє оцінювання – це тестова перевірка учнів позашкільною комісією. Результати таких тестів є формою перевірки діяльності школи, педагогічної майстерності вчителів. Завдяки цьому, батьки можуть обирати для своїх дітей кращі школи та досвідчених учителів. Внутрішня система оцінювання дає право кожному навчальному закладу самостійно встановлювати у школі шкалу оцінок. До реформування польської освіти традиційною була 4-бальна система оцінок: 5, 4, 3, 2. Сьогодні, у молодших класах рекомендують застосовувати оцінки в масштабі 6-1, 10-1, 20-1. Дозволяється також ставити оцінки у буквенному вигляді (a, b, c, d...). Шестибальна система оцінювання молодших школярів доповнюється описовою характеристикою успішності [8]. Розпочинаючи з IV класу основної школи атестаційні оцінки виставляються у балах : прекрасно – 6 балів, відмінно – 5 балів, добре – 4 бали, задовільно – 3 бали, допустимо – 2 бали, незадовільно – 1 бал. Система внутрішнього оцінювання включає також оцінку за поведінку. У перших трьох класах оцінка є описовою. А з IV класу оцінка за поведінку виставляється класним керівником за такою шкалою: відмінна, хороша, коректна, незадовільна. Зовнішнє оцінювання учнів проводять Центральні та окружні екзаменаційні комісії.

На першому етапі зовнішнього оцінювання окружна екзаменаційна комісія перевіряє компетенції випускників 6-річної основної школи. Для випускників 3-річної гімназії, яка базується на 6-річній основній школі, районна екзаменаційна комісія проводить обов'язкові екзамени, що перевіряють уміння та знання з гуманітарних та природничо-математичних дисциплін. Підготовка до екзаменів розпочинається за два роки до їх початку. Під час оцінювання вчитель повинен керуватись такими стандартами: – корисність (оцінювання не має значення, якщо не буде використано певним способом); – ретельність (оцінювання потрібно проводити використовуючи засоби, які дають гарантію на вірогідність результатів); – реалістичність (оцінювання проводиться з погляду доцільності, економічних та організаційних мотивів); – етичність (оцінювати потрібно лише коректно) [3]. Зовнішнє оцінювання досягнень учнів – це складна форма контролю успішності школярів. Але воно є необхідним у процесі реформування освітньої системи. Таким чином, у Польщі впроваджено модель зовнішнього оцінювання з перспективою покращення контролю якості освіти, вдосконалення якості навчальних програм, діагностування навчальних переваг та недоліків учнів.

Випускні екзамени складаються з двох частин: внутрішньої у формі усного іспиту та зовнішньої – письмового. Від здачі випускних екзаменів звільняються лауреати предметних олімпіад, переможці та власники мовних сертифікатів видані закордонними університетами або інститутами, які спеціалізуються з підготовки іноземців. Випускники польських ліцеїв складають іспит з польської мови та математики на атестат зрілості про середню освіту (матуру). У межах нової матури (випускний + вступний іспити) слід скласти щонайменше іспити з чотирьох предметів: три обов'язкові – польська, іноземна мова, математика (за

різними рівнями складності) та один іспит за вибором – хімія, історія, фізика, біологія, географія та іноземна мова. Позашкільну оцінку даватиме екзаменаційна комісія разом з окружними екзаменаційними комісіями. Адже саме вони розробляють критерії, вимоги та завдання згідно, яких проводять іспити, оцінюють рівень знань та досягнень учнів [7]. В цілому професійна освіта реалізується у школах після ліцею. Екзаменатором може стати кожен учитель, який має відповідну кваліфікацію, не менш як чотирирічний стаж роботи і витримає відповідний іспит.

Освітня система Польщі традиційно вважається однією з найпрогресивніших серед країн колишнього Радянського Союзу.

Основна перевага польської освітньої системи – в різноманітності вибору. Якщо радянські освітні установи в основній масі були типовими, то Польща в усі часи мала досить широкий спектр систем і методів навчання, що конкурували між собою. Як правило, польські школярі поступали в перший клас, уже вмюючи читати і писати.

Свої особливості мала і вища освіта в Польщі. Традиційно центральні вузи були орієнтовані на західну освітню систему, відповідно і навчання в них проходило на європейському рівні, що сприяло високому рівню освіченості більшості мешканців Польщі. Саме це дозволило Польщі досягти стрімкого розвитку економічного і промислового зростання за короткий час після краху соціалізму.

Сьогодні в Польщі впроваджена і діє єдина європейська система дошкільної освіти. Це означає, що, як і раніше, у батьків є вибір, чи віддавати дитину в дитячий сад взагалі, і якщо віддавати, то на повний або скорочений день, крім останнього року, що передує вступу в початкову школу. Більшість дитячих садків у Польщі – муніципальні. Рівень їх, тим не менш, досить високий, оскільки держава приділяє багато уваги цій сфері. Крім муніципальних, існують і процвітають громадські дитячі садки, які призначені для дітей, позбавлених батьківського тепла, а також дітей з відставанням у розвитку або з обмеженими можливостями. Приватні дитячі садки в Польщі відрізняються великою кількістю вихователів, меншою кількістю дітей в групах, і, звичайно ж, великою увагою і матеріальною базою. Приватні дитячі сади відвідують діти дуже заможних громадян. Середній клас задовольняється, зважаючи хорошій якості, муніципальними дитячими садами. Останній рік у дитячому садку, згідно польським законам, є обов'язковим для всіх без винятку, включаючи дітей постійних жителів – не громадян Польщі.

Досить істотно вплинули католицькі настрої в суспільстві на рівень шкільної освіти в Польщі.

Незважаючи ні на що, польська школа завжди стояла осторонь і вплив держави в частині ідеології був мінімальним. Напевно, тому польська шкільна освіта і сьогодні заслужено вважається однією з найбільш якісних у Східній Європі.

У Польщі є як державні, так і приватні вищі навчальні заклади. Ті й інші відрізняються досить високим рівнем освіти, і майже всі з них сертифіковані за міжнародною класифікацією, тобто їхні дипломи визнаються в більшості країн світу.

Вступити в польський університет має право не тільки громадянин Польщі або Європейського союзу, а й будь-який іноземець. Іноземці можуть поряд з громадянами Польщі як здавати вступні іспити, так і претендувати на державну стипендію і місце в студентському гуртожитку. Єдиним критерієм для вступу до польського вузу є наявність офіційного статусу резидента.

Однак деякі обмеження для іноземних студентів все-таки існують. Так, іноземці не мають права претендувати на отримання соціальної стипендії та спеціальних виплат для студентів з обмеженими можливостями.

Освіта в приватному університеті в Польщі вимагає оплати. Перед надходженням в приватний вуз абітурієнт повинен надати до приймальної комісії докази фінансової спроможності. На його рахунку повинна бути сума, достатня для оплати навчання.

В основному, навчання як в приватних, так і в державних університетах здійснюється на польській мові. Іноземці можуть скористатися для його вивчення розвиненою системою

мовних курсів при різних вузах країни. У середньому такий курс триває півроку і коштує від 1000 до 2000 євро. У деяких ВНЗ Польщі можливо також навчання англійською мовою.

Оскільки Польща є країною-членом Європейського Союзу, дипломи більшості польських університетів беззастережно визнаються на всій території Європи, а також у США і Канаді.

Державні і недержавні ВНЗ мають однакові стандарти організації навчального процесу та викладання. Форма власності навчального закладу не впливає на якість, престижність диплому. Навчальні заклади за своєю спеціалізацією поділяються на технічні, бізнесові, суспільно-економічні, медичні, спортивні та інші. Статус вищих навчальних закладів мають технікуми, коледжі, інститути, академії, університети. Третій і четвертий рівні акредитації мають інститути (вищі школи), консерваторії, академії, університети.

Освітньо-кваліфікаційні рівні, що представлені польською системою освіти:

- Бакалавр (навчання триває 3 – 3.5 роки)
- Інженер (навчання триває 3 або 5 років)
- Магістр (навчання триває 1.5 – 2 роки)
- Магістр – інженер (навчання триває 5 років)

Польща приєдналася до Болонського процесу в 1999 році, запроваджуючи двоступеневу систему освіти – бакалавр, магістр. Сама ж система освіти в Польщі функціонує відповідно до норм загальноєвропейської схеми (ECTS). Також освіта в Польщі відповідає Міжнародним нормам класифікації освіти (ISCED).

На відміну від українських дипломів, що визнаються лише в Україні та країнах пострадянського простору, дипломи польських вищих навчальних закладів дають більші можливості на працевлаштування і в Україні, і за кордоном, в деяких випадках додаток до диплому видається англійською мовою. Дипломи не потребують спеціального визнання та нострифікації.

Вищі навчальні заклади Польщі, як і інших європейських країн, беруть участь у програмах обмінів. Це означає, що студенти польського ВНЗ можуть їхати у навчальні заклади інших країн на стажування, практики, навчання. Вищі навчальні заклади Польщі велику увагу приділяють тому, щоб студенти під час навчання здобували практичні знання.

Для українських студентів в Польщі Європа є відкритою, адже іноземні студенти мають змогу отримати карту тимчасового проживання, що дає їм можливість безвізового в'їзду до країн Шенгенського простору.

Серед форм навчання, що поширені в Польщі, виділяють наступні:

- Бакалавр: навчання триває 3 – 3,5 роки (6 – 7 семестрів по чотири місяці кожен)
- Магістр: навчання триває 2 – 2,5 роки (4 – 5 семестрів)
- Форма навчання: стаціонарна, вечірня, заочна, екстернатна. Найбільш поширеними є стаціонарна та заочна форми навчання.
- Студенти, стаціонарної форми навчання, як правило, відвідують заняття 4, 5 днів в тиждень. Один день, здебільшого – п'ятниця, дається студентам для індивідуального навчання.
- Студенти заочної форми навчання відвідують заняття 2 рази в місяць (п'ятниця, субота, неділя).
- Вечірня форма навчання: понеділок – п'ятниця з 16.00.

На екстернатну форму навчання студент може перевестись, якщо для цього є поважні причини (причину переведення потрібно підтвердити відповідними документами).

Абітурієнти мають дві можливості для того, щоб розпочати навчання у вищому навчальному закладі – восени або весною. Навчальний рік триває 10 місяців та складається з двох семестрів:

- зимовий (жовтень – лютий)
- літній (березень – липень)

Навчання здійснюється у формі лекцій, семінарів, практичних занять, лабораторних. Лекції є активною формою занять, оскільки студенти не тільки слухають матеріал, який

подає викладач, але й доповнюють його, задають питання, висловлюють свою думку і за таку активність отримують бали. На семінарах, практичних заняттях відбувається оцінювання знань студента. Екзаменаційна сесія проходить два рази в рік. Зарахування сесії означає переведення студента на наступний семестр. Якщо студент з поважних причин не зміг здати екзамен (або здав на двійку), то має право перездати іспит під час наступної сесії. Студент має право на дві перездачі іспиту. Якщо студент не матиме зарахованої сесії то постає питання про його відрахування з ВНЗ. Відрахований студент за деяких умов має право поновитись. Оцінювання рівня знань студентів відбувається за п'ятибальною системою.

Польська мова є мовою викладання у вищих навчальних закладах. Також у Польщі є можливість навчатись англійською мовою. Вартість навчання англійською мовою здебільшого є вищою. Для того щоб навчатись у польському ВНЗ, на момент вступу потрібно знати мову, принаймні, на початковому рівні. Польська мова не є складною для вивчення і є близькою до української (на відміну від чеської мови). Після російської – це найлегша у вивченні та розумінні мова для українців. На рівень А1 мову можна вивчити за 50 лекцій, відвідуючи курси та самостійно читаючи літературу. Перебуваючи у мовному середовищі, студенти-іноземці швидко адаптуються і вдосконалюють рівень володіння мовою. Більшість українських студентів, що вже навчаються в Польщі, їдучи на навчання, володіли польською мовою на початковому або середньому рівні. Під час навчання, в деяких навчальних закладах, іноземні студенти можуть відвідувати заняття з польської мови.

Окрім того, у Польщі є можливість навчатись англійською мовою (значно меншою є пропозиція навчання французькою, німецькою мовою). При вступі абітурієнт повинен показати документ, що підтверджує знання англійської мови (міжнародний тест) або написати тест з англійської мови у навчальному закладі. Увесь процес навчання відбувається англійською мовою: лекції, практичні заняття, іспити, написання та захист дипломних робіт. Багато польських студентів обирають навчання англійською мовою.

В державних навчальних закладах навчання для громадян Польщі є безкоштовним, а для іноземці – платним. Натомість в недержавних навчальних закладах на платній основі навчаються громадяни Польщі і іноземці. За деяких умов існує можливість безкоштовного навчання або отримання знижки. Мінімальна оплата за навчання для іноземців в державному ВНЗ становить 2 000 євро в рік.

Не зважаючи на те, що навчання у Польщі для іноземців є платним, оплата за навчання не є вищою, ніж у вищих навчальних закладах України, а подекуди навіть є нижчою.

В системі вищої освіти Європи, зокрема у Польщі, немає такого поняття як "неофіційні оплати" за зарахування заліку чи екзамену під час сесії.

ВНЗ в Польщі не підвищують ціну за навчання (на відміну від поширеної практики в Україні). В договорі, який підписується між навчальним закладом та студентом вказується розмір оплат (наприклад на 3 роки, рівень бакалавр) і навчальний заклад протягом цих 3 років не підвищуватиме ціну в оплаті за навчання. Існує гнучка система оплати за навчання. Студент може сплачувати кошти одноразово за 1 рік навчання (у цьому випадку має знижку в оплаті), або частинами: щомісяця, щокварталу, щосеместру.

Найбільшими містами-осередками вищої освіти в Польщі є Варшава, Краків, Гданськ, Познань, Вроцлав, Лодзь.

- Варшава – столиця Польщі понад 400 років. Місто є не тільки адміністративним, культурним, промисловим, науковим центром але також і центром великого бізнесу.
- Краків був столицею Польщі в період її найбільшого зростання – в середньовіччі. Місто є центром туризму, культури, творчості. Місто є центром бізнесу в регіоні південної Польщі.
- Гданськ портове місто з тисячолітньою історією. Місто є головним центром туризму в районі Балтійського моря.

- Познань візитівкою міста є щорічні міжнародні бізнес-симпозіуми, торги, конференції, які відвідують тисячі бізнесменів з усього світу. Місто є одним з найбільших економічних та культурних центрів Північної Польщі.

- Вроцлав – найбільше місто в південно-західній частині Польщі. Місто мостів, зелені і чудової середньовічної архітектури.

Абітурієнти та їх батьки можуть взяти участь в ознайомчих візитах (індивідуальні, групові) метою яких є ознайомлення з навчально-методичною базою, інфраструктурою вищих навчальних закладів Польщі.

Одним із прикладів надання якісної освіти в Польщі є Поморська академія (ПА) в Слупську, що являється вищим державним навчальним закладом з 40-річною традицією. Поморська академія створена за розпорядженням Ради Міністрів (Законодавчий вісник нр. 18 поз. 134) як Вища Учительська Школа (ВУШ). Базою для ВУШ стало існуюче з 1957 року педагогічне училище.

Академія розташована в 18 км від Балтійського моря в місті Слупськ, який міські (магдебурзькі) права отримав вже в 1265 році.

Сьогодні в Поморській академії діють три факультети: Філологічно-історичний, математики і природознавства, педагогіки і філософії. В їх рамках діє 9 інститутів та 3 кафедри. Окрім того, академія володіє навчальним видавництвом, вузівським архівом, головною бібліотекою, спортивно-реабілітаційним центром, центром інформатики та центром практичного навчання іноземним мовам.

В Академії регулярно виходять наукові журнали: *Baltic Costal Zone*, *Słupskie Prace Biologiczne*, *Słupskie Prace Geograficzne*, *Słupskie Studia Historyczne*, *Słupskie Prace Filologiczne* – серія польська філологія, *Polilog. Studia Neofilologiczne* і *Słupskie Studia Filozoficzne*. У 2008 році створено Академічний центр чистої енергії, а також центр виховання та профілактики, що проводять замовні регіональні наукові дослідження в Центральному Помор'ї.

Факультети академії мають право присвоювати вчений ступінь кандидата історичних та біологічних наук. Науковий штат включає 550 науково-педагогічних співробітників, у тому числі 89 професорів і 260 кандидатів наук. Заняття проводять професори з інших вітчизняних і закордонних наукових установ: з Білорусі, Великобританії, Угорщини, Німеччини, Норвегії, Росії, США, України, Туреччини.

Поморська академія пропонує зацікавленим особам і організаціям різні курси, в тому числі підвищення кваліфікації, проводить експертизи та анкетні дослідження, а також – освітні послуги для іноземців.

Поморська Академія в Слупську бере різноманітну участь у процесі інтернаціоналізації. Зараз вона співпрацює з понад 30 іноземними партнерами за програмою LLP-Erasmus, і в грудні 2013 було отримано грамоту Erasmus у сфері вищої освіти в рамках програми Erasmus +. Більше того, у сфері міжнародного співробітництва з двосторонніми угодами – понад 40 договорів були підписані в наступних сферах: спільні дослідницькі проекти, участь у конференціях і взаємній промоції культур та традицій. Студентам було запропоновано можливість брати участь в короткострокових обмінах (2-4 тижні) і безкоштовних семестрових обмінах, одночасно запрошується викладацький склад співпрацювати з інститутами академії, маючи на меті виконання дослідницьких підприємств та проведення оплачуваних занять для студентів.

На території кампусу по вулиці Арчішевського знаходиться Академічне містечко з 3 гуртожитками, студентською їдальнею, клубами *Matrix* і *Index*, спортивним центром і вузівською поліклінікою. Академія має найбільшу в Центральному Помор'ї бібліотеку, що налічує 349 819 томів постійних видавництв та 42425 спеціальних зборів. Поточна підписка це 760 позицій, у тому числі 47 зарубіжних журналів. У всіх студентів є вільний доступ до широкосмугового Інтернету, як провідному, так і WiFi. Через Академічну мережу студенти можуть користуватися доступом до вітчизняних і зарубіжних електронних бібліотечних баз.

Академія пропонує студентам різні додаткові форми розвитку своїх здібностей: діяльність у наукових гуртках, громадських організаціях і об'єднаннях, заняття у вузівському хорі *Juventus Cantans*.

Сьогодні в Академії навчається 5500 студентів. Студентам пропонується навчання на 22 спеціальностях і 100 спеціалізаціях. Є можливість вибору денної форми навчання (безкоштовно) або заочної форми (з оплатою). В Академії діє Болонська система, згідно з якою навчання здійснюється на двох ступенях: бакалавріат і магістратура.

На 8 спеціальностях: польська і російська філології, історія, біологія, географія, педагогіка та художня освіта в межах музичного мистецтва здійснюється підготовка бакалаврів і магістрів (3 + 2 роки), на 15 спеціальностях: національна безпека, англійська і німецька філології, культурознавство, політологія, фізика, технічна фізика, технічна інформатика, догляд за хворим, медична рятувальна служба, громадське здоров'я, охорона середовища, філософія, соціологія, соціальна робота здійснюється тільки підготовка бакалаврів (3 роки).

Академія Поморська в Слупську співпрацює з багатьма іноземними навчальними закладами, одним з яких є Херсонський державний університет.

Херсонський державний університет – це багатопрофільний науково-педагогічний і культурно-освітній центр півдня України, що має денну, заочну та екстернатну форми навчання та налічує близько 8000 студентів з 23 регіонів України та країн СНД. Педагогічний колектив складається з 18 академіків і членів-кореспондентів українських та міжнародних академій наук, 68 професорів, 234 доценти; 650 аспірантів, докторантів, біля 1000 викладачів і співробітників.

Окрім того, Херсонський державний університет славиться наявністю Академічного лицю та Центру довузівської підготовки, а також, своєю науково-дослідною роботою з ВНЗ Києва, Одеси, Криму.

Університет налічує 4 учбово-лабораторних корпуси, два дев'ятиповерхових гуртожитки і один п'ятиповерховий, санаторій-профілакторій, водну станція на березі Дніпра, бібліотеку, пансіонат на березі Чорного моря, студентське кафе, обсерваторію, три спортивні і дві актові зали, а також парк сільськогосподарської техніки.

В університеті діє Болонська система навчання. Вона передбачає, що всі дисципліни поділяються на три курси: а) обов'язкові, б) цикл професійно-орієнтованих предметів, в) курси на вільний вибір студента. Таким чином, ця система дозволяє студенту вивчати основні предмети свого курсу, паралельно обираючи окремі дисципліни на вибір. Це здається цікавим, тому що лекції в такому разі стають вільними. Студент може на них приходити, а може й ні, тому курс повинен бути досить цікавим, щоб утримати учня за партою. Болонський процес є позитивною тенденцією, але багато людей в Україні, не розуміючи його суть, так чи інакше проти нього. Можливо, це є наслідком дезінформації або простого нерозуміння складності всіх реформ. Це пов'язано з тим, що українська система навчання значно відрізняється від західноєвропейської, а тому треба "підігнати" стандарти до стандартів колег та сусідів у Європі. Аналізуючи та порівнюючи організацію навчального процесу в Поморській Академії в Слупську (Польща) та Херсонському державному університеті (ХДУ) Україна можна виокремити чимало розбіжностей.

Однією із перших, хоч і не суттєвих, відмінностей – є відсутність дзвінків, які є звичним для українських студентів сигналом про початок і завершення заняття. Значно відрізняється і розклад занять: для ХДУ характерним є унормований час (1 год. 20 хв.) для кожної лекції, семінару та практичного і двадцятихвилинні перерви між ними; в ПА, в свою чергу, тривалість заняття може складати, як 45 хвилин так і 3 години, а п'ятихвилинні перерви між ними іноді носять характер кількогодичних проміжків.

Варто зазначити, що проведення лекційних занять в обох вищезгаданих ВНЗ подібні, лектор подає інформацію аудиторії, спонукаючи до обговорення актуальних питань чи висловлення власних думок з приводу проблемного запитання. В організації і проведенні практичних – є багато відмінностей. Найчастіше, в українському ВНЗ таке заняття

передбачає виступи студентів за темами, поданих для самостійного опрацювання, чи своєрідну перевірку рівня засвоєння лекційного матеріалу, в академії ж – більш традиційною формою є демонстрація викладачем практичного застосування набутих знань в професійній сфері.

Абсолютно різними в ХДУ та ПА є принципи розмежування навантаження між практичними і лекційними заняттями. Якщо українська сторона, в обговорюваному питанні, подає їх, як цілісну систему, то польським навчальним закладом передбачено окремі форми зарахування курсу лекцій та курсу практичних.

Загалом, в організації і реалізації навчального процесу зазначених освітніх структур є чимало розбіжностей, але обидві вони мають єдину мету – формування освіченої, всебічно-розвинутої молоді, яка стане запорукою майбутнього прогресу кожної життєвої сфери. Співпраця між цими ВНЗ – це грандіозний крок до реалізації поставленої мети.

Херсонський державний університет співпрацює з багатьма навчальними закладами різних країн світу і в майбутньому цілком може бути на одному рівні з європейськими. Тому Болонський процес – є необхідним компонентом на шляху до європейської інтеграції.

Отже, принципи структурно-програмної реформи в Польщі дістали позитивну оцінку західноєвропейських експертів та науковців у нашій країні. Кінцевою метою модернізації освіти в Польщі є підвищення якості освіти, майстерності педагогів, наближення освіти до європейських стандартів. Незаперечним є факт, що ефективність, переваги та успіх проведення освітніх реформ в Польщі (та й в усіх країнах) залежить, в першу чергу, від належного фінансування. Вхідження Польщі в ЄС формує в країні новий погляд на значення едукативної та цілі навчання, обумовлює необхідність реформування польської школи. Європейське бачення освіти та нові критерії його якості орієнтують вчителя на формування в учнів не тільки національного почуття, але й загальноєвропейської ідентичності, набуття відповідних знань і прилучення до цінностей європейської цивілізації. Польська освітня система – це та система, у якої має переймати досвід Україна. Саме такий шлях обрав Херсонський державний університет, співпрацюючи з Академією Поморською в Слупську.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабияж М. Сельская школа в Польше // Педагогика. – 2006. – № 1.
2. Василюк А., Ляшенко Л. Нові підходи до планування і реформування освіти (зарубіжний досвід) // Освіта і управління. – 2002. – Т. 5. – № 1.
3. Василюк А. Польша і Україна: концептуальні підходи до реформування системи оцінювання (порівняльний аналіз) // Освіта і управління. – Т. – № 3-4.
4. Гриневич Л. Децентралізація управління освітньою системою (на прикладі Польщі) // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7. – № 3-4.
5. Корсак К. Про національні і світові "стандарты" середньої освіти // Рідна школа. – 1999. – № 4.
6. Raport na temat polityki edukacyjnej w Polsce. Warszawa, 1995.
7. Swiderski E. Juz za rok nowa matura // Nowa Skola. 2001. # 5. 8. Ministerstwo Edukacji Narodowej o ocenianiu. – Warszawa, 1998.
8. <http://ru.osvita.ua/school/theory/1016/>
9. <http://www.apsl.edu.pl/>
10. <http://www.kspu.edu/>

Спиваковская Е.А., Фоменко Р.С.

БАЗОВЫЕ ПРИНЦИПЫ ОБРАЗОВАНИЯ В ПОЛЬШЕ

В статье рассматривается анализ базовых принципов построения образовательного процесса в Польше. Исследуются особенности дошкольной, начальной, средней и высшей систем образования. Особое внимание уделяется анализу сотрудничества Херсонского государственного университета и Поморского академии в Слупск.

Ключевые слова: система образования, качество образования, учебная программа, высшие учебные заведения Польши.

BASIC PRINCIPLES OF EDUCATION IN POLAND

The article deals with the basic principles of organization of the educational process in Poland. The features of pre-school, primary, secondary and higher education systems are studied. Special attention is given to the analysis of cooperation between Kherson State University and Pomeranian Academy in Slupsk.

Key words: educational system, quality of education, curriculum, higher educational establishments of Poland.

УДК 37.015.3:159.922.7

Ткаченко Л.В.

***ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ МОЛОДШИХ
КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ***

У статті розкрито психолого-педагогічні особливості учнів молодших класів у процесі їх навчальної діяльності. Розглянуто важливість використання спільної навчальної діяльності учнів в умовах традиційної початкової школи. Визначені умови, необхідні для ефективного застосування групових форм організації навчального процесу.

Ключові слова: школа, учні молодших класів, навчальна діяльність, психолого-педагогічні особливості.

Одним з основних принципів навчання є індивідуальний підхід до дитини, який включає глибоке вивчення особистості дитини, у тому числі особливостей її психічного розвитку. Саме на основі цих знань учитель планує свою подальшу роботу. Особливо важливим є дослідження особливостей психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку, тому, що, орієнтуючись на них, учитель повинен побудувати свою діяльність таким чином, щоб із самого початку навчання не відбити у школярів бажання вчитися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій психолого-педагогічної літератури показує, що питання психології молодшого школяра досліджувало у своїх працях багато вчених, зокрема, В.Давидов, Б.Ананьєв, Л.Занков, Д.Ельконін. Особистісний підхід до молодших школярів досліджували М.Волокітіна, Н.Левітін, В.Самохвалова та ін. Захопливо писали про молодших школярів видатні вчені-педагоги Ш.Амонашвілі, В.Сухомлинський та ін.

Метою написання статті є дослідження психолого-педагогічних особливостей учнів молодших класів у процесі навчальної діяльності.

У школі дослідженню особистості дитини, її психічних передумов приділяється дуже багато уваги, бо вчитель визначає цілі та завдання уроку, підбирає відповідний дидактичний і наочний матеріал, обирає способи подання знань, виходячи з вікових психофізіологічних особливостей кожного учня – його інтересів, темпераменту, особливостей емоційно-вольової сфери та можливостей. Учитель, вивчаючи молодшого школяра, його темперамент, повинен використовувати специфічні методи і засоби, за допомогою яких він може вдало впливати на дитину, формуючи найкращі якості особистості та сприяючи її всебічному гармонійному розвитку.

Молодшим шкільним віком прийнято вважати вік дітей приблизно від 7 до 10-11 років, що відповідає рокам їх навчання в початкових класах. Це вік спокійного і рівномірного фізичного розвитку. Збільшення росту і ваги, витривалості йдуть досить рівномірно і пропорційно. Кісткова система молодшого школяра ще знаходиться в стадії формування – окостеніння хребту, грудної клітки, таза, кінцівок ще не довершено, у кістковій системі ще багато хрящової тканини. Відбувається функціональне удосконалювання мозку – розвивається аналітико-систематична функція кори; поступово змінюється співвідношення процесів порушення і гальмування: процес гальмування стає усе